

Третьякова Є. С.

Студентка 3-го курсу

факультету соціології та права НТУУ «КПІ»

Науковий керівник: Мисливий В.А., д.ю.н.,

професор факультету соціології та права НТУУ «КПІ».

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ЖОРСТОКЕ ПОВОДЖЕННЯ З ТВАРИНАМИ

В усьому цивілізованому світі проблемі захисту тварин приділяють досить вагоме значення. Це демонструє надзвичайно велика кількість нормативно-правових актів, котрі регулюють дане питання. Причиною цього є той факт, що кожна свідомо людина, зобов'язана поважати всіх істот на Землі, в тому числі й тварин, адже вони як і люди, можуть відчувати біль, страждання та здатні пам'ятати.

Але на жаль, навіть сьогодні, у модерному суспільстві, де моральними ідеалами є доброта й гуманність, факти жорстокого поводження з тваринами не є поодинокими. Такий стан справи загрожує насамперед викривленням свідомості людей, їх морального обличчя, що в свою чергу приводить до поширення жорстокості та агресивності, зокрема серед молоді та дітей.

Однак, даній темі, на нашу думку, в Україні було приділено небагато уваги з боку вітчизняних науковців. Тільки на рівні різних коментарів до Кримінального кодексу України, розділів у підручниках та наукових статей цю тему досліджували І. Головка, І.М. Даньшин, М.Й. Коржанський, В.В. Кузнецов, А.В. Ландіна.

Жорстоке поводження з тваринами є суспільно небезпечним діянням не лише через те, що спричиняється шкода тваринам, а й також у зв'язку з тим, що воно часто є безпосереднім джерелом злочинів проти життя та здоров'я людини. Аналіз судової практики свідчить, що багато з осіб, які були засуджені за тяжкі та особливо тяжкі злочини проти життя та здоров'я людей, починали саме зі знущання над тваринами.

Порівняльний аналіз судової та законодавчої практики ряду зарубіжних країн і українського законодавства демонструє, що в кожній окремій державі є власний підхід до визначення покарання за даний злочин. Так, наприклад, в Ізраїлі та КНР особа, яка жорстоко поводилася з твариною може бути позбавлена волі на строк 3 роки, в той час як в Литві, Естонії та Австрії таку особу позбавлять волі на строк 1 рік або просто застосують штраф.

Варто зазначити, що в українському законодавстві, зокрема в Кримінальному кодексі, до 1960 року не існувало норми, яка б передбачала відповідальність за жорстоке поводження з тваринами. До зазначеного часу тварини в законах визначалися лише як об'єкт власності, тому кримінальна відповідальність наступала лише якщо вони пошкоджувалися або знищувалися як майно [7; с.8].

По мірі того, як розвивалися Українська держава та суспільство, на національному рівні відповідальність за жорстоке поводження з тваринами визначали Закон України «Про захист тварин від жорстокого поводження» від 21 лютого 2006р., ст.299 Кримінального кодексу України (далі - КК) та ст.89 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі - КУпАП).

Так, згідно з ч.1 ст.299 КК України, знущання над тваринами, що відносяться до хребетних, вчинене із застосуванням жорстоких методів або з хуліганських мотивів, а також нацькування зазначених тварин одна на одну, вчинене з хуліганських чи корисливих мотивів, - караються штрафом до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або арештом на строк до шести місяців. А ч.2 ст. 299 КК встановлює, що ті самі дії, вчинені у присутності малолітнього, - караються штрафом до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або обмеженням волі на строк до двох років [2].

В той же час, ст. 89 КУпАП передбачає, що жорстоке поводження з тваринами, їх мордування або вчинення інших дій, що призвели до їх мучення, каліцтва чи загибелі, тягнуть за собою накладення штрафу від дев'яти до двадцяти одного неоподаткованого мінімуму доходів громадян[3].

Ми вважаємо, що санкція ст.299 КК України потребує певного законодавчого вдосконалення. Ця санкція не містить нижньої межі. Тому доцільним вважаємо встановити

таку межу, однак за умови, що вона буде вищою ніж вища межа санкції, передбаченої ст.89 КУпАП.

Дуже слушним є зауваження С.Д. Калмикова, який акцентує увагу на тому, що правильним буде змінити назву ст.299 КК України, адже у назві статті повинно йтись про тварину в однині, а не у множині, так як відповідальність настає за жорстоке поводження хоча б із однією твариною. В свою чергу, як окрему кваліфікуючу ознаку, можна визначити жорстоке поводження з кількома тваринами, встановивши мінімальну їх кількість, та встановити за таке діяння суворішу санкцію [8; с. 100-102].

Наразі, досить позитивним зрушенням можна вважати той факт, що у Верховній Раді України було зареєстровано проект закону «Про внесення змін до Кримінального кодексу України та Кодексу України про адміністративні правопорушення (щодо відповідальності за жорстоке поводження з тваринами та порушення правил їх утримання)» (реєстр. № 2609). У чинних редакціях ст. 299 КК України та ст. 89 КУпАП, які мають однакову назву «Жорстоке поводження з тваринами», відсутні істотні ознаки для їх розмежування. Це зумовлює різну судову практику при кваліфікації відповідних дій, а отже порушує принцип справедливості. Тому, законопроектом пропонується чітко визначити, що кримінальній відповідальності підлягає жорстоке поводження з тваринами, їх катування та умиртвіння, а адміністративній – порушення правил утримання та поводження з тваринами. Також, в законопроекті пропонується визначити в КК України поняття «жорстокі методи», а саме «заподіяння побоїв, позбавлення їжі або води, вплив термічних факторів або хімічних речовин»[6].

Провівши аналіз справ, що були внесені до Єдиного державного реєстру судових рішень за 2014р. та поточний 2015 рік щодо кримінальної відповідальності за жорстоке поводження з тваринами, можна зробити наступний висновок: всього було відкрито 35 кримінальних проваджень, в 15 з яких обвинувачений був визнаний винним. Майже у всіх випадках як покарання був застосований штраф, максимальний розмір якого становив 3400 грн. Але в одному випадку до винного був застосований 1 місяць арешту [5].

Можливо, для зменшення кількості випадків жорстокого поводження з тваринами, необхідно значно підвищити розмір штрафів, адже, як показує практика, їх розмір зазвичай не перевищує 850 грн. Це в свою чергу сприятиме тому, що в людей не виникатиме почуття безкарності за вчинені злочини. Але так як проблема відповідальності за вказані злочини є багатосторонньою, її подальше дослідження є актуальним для сучасних науковців та юристів-практиків.

Список використаних джерел:

1. Європейська конвенція про захист домашніх тварин від 13.11.1987р. -Рада Європи. - ратифіковано Законом № 578-VII (578-18) від 18.09.2013р.
2. Кримінальний кодекс України від 05 квітня 2001р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2001. - № 25-26. - ст.131.
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984р. // Відомості Верховної Ради Української РСР (ВВР). – 1984. - додаток до № 51. - ст.112
4. Про захист тварин від жорстокого поводження : Закон України від 21.02.2006р. - Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2006. - № 27. - ст.230
5. Єдиний державний реєстр судових рішень // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/>
6. Прес-служба Заступника Голови Верховної Ради України // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://rada.gov.ua/news/Novyny/Povidomlennya/74520>
7. Головка І. Кримінальна відповідальність за жорстоке поводження з тваринами : автореф. дис. на здоб. Наук. Ступеня канд. Юрид. Наук: 12.00.08 – «Кримінальне право та криминологія; кримінально-виконавче право» / І.Головка. – К., 2012. -23с.
8. Калмиков Д. Перспективи вдосконалення кримінального законодавства в частині захисту тварин від жорстокого поводження / Д. Калмиков // Юридична Україна. – 2013. - №5. – С.100-102